

באיכותו קרין לא פחות מברוך... אברהם אבינו ונחמנו
(אברהם אבינו ונחמנו)
בית מדרש גבוה לתורה כולל הדף היומי קרית ספר ת"ו

מראי מקומות לעיון בדף היומי

בית מדרש גבוה לתורה כולל הדף היומי קרית ספר ת"ו

גליון מספר 314

הוצגה ע"י בנים הנה"ג ה"ר אברהם אליעזר מרקוביץ שליט"א לונדון

לע"נ ה"ר צבי בדר"ר מרדכי ורעיתו מרת רחל לאה בת ה"ר אברהם אלעזר ד"ל

מסכת בבא בתרא דף נד - דף ס

בס"ד, כו' תשרי התש"ע.

דף נד ע"א

א) גמ', אדעתא דחיותא לא קני. כתב ההגהות מיימונית (פ"ב מזכיה ומתנה אות ד'), דלרשב"ם ד"ה אדעתא, אם עושה אדעתא דחיותא, אף דמהני לדקל ומתכוין לזכות, לא מהני, כיון דעביד אדעתא דחיותא, ולא הוי מעשה קנין. ועיין ברא"ש (סימן ס"ג). אבל לתוס' ד"ה אדעתא, קונה, אלא דהכא לא כיון לזכות. ונבשו"ת מהר"ם מיינץ (תשובה ה'), הביא דברי ההגהות מיימונית. אמנם בתשובה פ"ב, כתב בדעת הרשב"ם, דאי מהני לדקל, קונה, היכא דמכוין לקנות, אף דעושה אדעתא דחיותא. וצריך ביאור. ועיין לקמן אות ג]

ב) רשב"ם ד"ה קני, הדקל. וכן גרס בשו"ת מהר"ם מיינץ (תשובה פ"ב). וכן בפירוש ר"י אלמדארי (מובא בקובץ שיטות קמאי) שדרכו להעתיק לשון רש"י ורשב"ם, נמי איתא הכי. ולגירסא זו, מבואר ברשב"ם, דאינו קונה כל השדה, אלא את הדקל בלבד. ועיין בהגהות הב"ח (אות ד') שהגיה ברשב"ם ומחק תיבת "קני", ולדבריו אין להוכיח מהרשב"ם. אבל התוספות רי"ד כתב, דקונה את כל השדה. ועיין נמי ברבינו גרשום.

ג) [רשב"ם ד"ה מהאי גיסא, בתוה"ד, ואף על גב דאיכא למימר נמי אדעתא דחיותא, מסתמא כל אדם אדעתא להחזיק מתכוין וכו'. לכאורה צריך ביאור, דלשיטת הרשב"ם ד"ה אדעתא, לא מהני אם מתכוין להחזיק, דבעי שיעשה בשביל תקון הדקל. [ועיין באות א], והכא משמע ברשב"ם, דכל הספק, אם דעתו לקנות או לא. וצריך ביאור].

ד) רשב"ם ד"ה כולה מחד גיסא, מקלקל הוא את האילן וכו'. הקשה הרברות משה (נח, ק), דהרשב"ם לעיל ד"ה אדעתא כתב, דאף דמהני לדקל, לא קני היכא דאדעתא דחיותא קעביד. ולכאורה יש לומר, דאמנם אי באמת עביד אדעתא דחיותא, לא קני, אף היכא דמהני לדקל, אלא דאי אפשר לדעתא דעתו, אם לא יאמר האמת, אמנם היכא דשקל מחד גיסא, ודאי אדעתא דחיותא קעביד, דמקלקל את האילן. (ש.א.).]

ה) רשב"ם ד"ה אדעתא דבי דרי, בתוה"ד, וכל החזקות הללו בין בנכסי הגר בין במתנה וכו'. כתב הגדולי שמואל, דהיינו לשיטתו ברשב"ם ד"ה אדעתא דחיותא, דכשאינן דעתו לתקן חסר במעשה קנין. אך לשיטת תוס' ד"ה אדעתא דציבי, דחסר בכוונה, אם כן במתנה, דהוי דעת אחרת מקנה, קונה, דלא בעינן לדעת הקונה. כמו שכתבו הרשב"א (גיטין כ:), והנמוקי יוסף (כא: מדפי הרי"ף) בשם הראב"ד. ועיין עוד בדבריו בדעת תוס'.

ו) תוס' ד"ה אדעתא, בתוה"ד, אמאי אין ידו קונה לו שלא מדעתו כמו חצרו וכו'. דהיינו, דקנין יד מהני מטעם חצר. וכן כתב הדבר אברהם (ח"א יט-ז), בדעת רש"י כתובות (לא:): ד"ה כגון. אבל הפני יהושע (שם), כתב בדעת רש"י, דהוי קנין הנקרא "קנין יד". ובשו"ת הגרע"א (תנינא סימן צ"ב) כתב, דהוי מתורת הגבהה, או מתורת משיכה. והקצות החושן (סימן שנ"א סק"א) כתב, דהוא מדין הגבהה.

ז) בא"ד, בתוה"ד, אבל אם יודע ואין מתכוין לקנות לא קנה. ביאר המחנה

אפרים (הלכות משיכה סימן ה'), דהוי כמפרש שאינו רוצה לקנות. אבל היכא שאין יודע שרשאי לזכות, חצירו קונה לו שלא מדעתו. ח) תוס' ד"ה מוליא במוליא, בסוה"ד, ור"ת השיב לו שהם היו דשים במוריגים וכו'. דברי רבינו תם אלו, מקורם בספר הישר (חלק החידושים, סימן תרל"ח), וכתב שם, דאין חילוק בין גורן קבוע לאינו קבוע, ובכל גווני לא קנה. וביאר ה"ר קרקושא, בטעמא דלא קנה, משום שאינו מתקן כל כך הקרקע. וכן ביאר הריטב"א בטעמא דר"י דאורליינ"ש, דלא קונה היכא דמשהו הקרקע להעמדת בהמות, דאינו תיקון חשוב, דאינו צריך להשוות כל כך.

דף נד ע"ב

ט) רשב"ם ד"ה ושאינה מסויימת במצריה, בתוה"ד, עד כמה צריך לחפור ויקנה כולה. כתב המאירי, דלהאי פירוש, פחות משיעור כדאזיל תיירא וכו', אינו קונה אלא מקום חרישתו בלבד. ועיין לקמן (נו), וברשב"ם (שם) ד"ה וקבעי.

י) בא"ד, בתוה"ד, אליבא דרב דהא ודאי לשמואל וכו'. כתב המהרש"א (נו). על פי הרשב"ם (שם) ד"ה וקבעי, דהיינו בקושיית הגמ', אבל למאי דמסיק כדאזיל תיירא וכו', מצינו למימר, דאליבא דשמואל נמי סגי בהכי. אך עיין בריטב"א הכא דפירש כרשב"ם, אך כתב, דאף למסקנא הוי דוקא אליבא דרב. והיינו לפירוש הרשב"ם, אך לשיטת תוס' ד"ה ושאינה, הכל אליבא דרב.

יא) רשב"ם ד"ה כדאזיל, בתוה"ד, דהיינו שתי שורות על פני כל השדה משפתו אל שפתו וכו'. הפסקי ריא"ז, הבינ ברשב"ם דשתי השורות, היינו לאותו אורך. [וכן נראה בתוס' ד"ה ושאינה]. אך ה"ר אב"ד (הובא בשיטת הקדמונים) כתב בדעת הרשב"ם, שחורש שורה אחת על פני אורכה ושורה אחת על פני רוחבה. ועיין גם מהרש"א.

יב) תוס' ד"ה ושאינה, פירוש כמה יקנה וכו'. לא פירשו לפירושם מהו "והדר". ורבינו גרשום, ורבינו תם בספר הישר (חלק החידושים סימן תרל"ג) פירשו, דהכוונה כמו שהולך צמד בקר בתלם, וחזור ועושה תלם אחר, דהיינו דנוטל ב' שורות. והיד רמ"ה (אות רלה) כתב, דאינו נוטל אלא תלם אחד. והא דקתני והדר, ביאר היד רמה, דאין דרכו של חורש להאריך את התלם בפעם אחת, בשדה גדולה, עד סוף השדה, כמו שכתבו התוס', והיינו דקתני והדר, דקונה רק עד שיעור שמתחיל לחזור. ועיין עוד בחידושי הרשב"א והר"ן וברמב"ם (פ"א מזכיה ומתנה ה"י). והרא"ש (סימן ס"ד) כתב, דנוטל כשיעור מענה לאורך השדה ולרוחבו, ומלא מענה לימינו ומלא מענה לשמאלו, כגון אם המענה מאה אמה, קנה מאתים אמה על אמה. ועיין בדבריו. ועיין עוד בעליות דרבינו יונה ובריטב"א.

יג) בא"ד, בתוה"ד, חדא דלישנא לא משמע הכי. כתבו הרשב"א והריטב"א, דלא משמע כפירוש הרשב"ם, דאם כן, לא הוה לה למימר "עד כמה",

כא) גמ', אמר ליה מאי דעתך דאמר שמואל וכו'. כתב הרשב"א, דרב הונא פליג אשמואל, וסבר דלוקח מגוי כלוקח מישראל, וכל שנסתלק המוכר זכה הלוקח, וכל שלא זכה הלוקח לא נסתלק המוכר.

דף נה ע"א

א) גמ', אין מוציאין אותו מידו. כתב בחידושי החתם סופר, דמשמע מהאי לישנא דאין מוציאין מידו, אבל רשע מיהת הוה, וכרבינו האי דבעי למיהב זוזי לבעלים הראשונים, אם כן לכולי עלמא רשע הוא כיון שיכול לקנות גם במקום אחר אלא שאין מוציאין מידו.

ב) גמ', דינא דמלכותא דינא. כתב בעליות רבינו יונה, דלא מהני אלא להפקעה, שהנכסים מופקעים מבעליהם בדיני המלך, וכענין הפקר בית דין הפקר, ומי שיוירד בהם במצות המלך זוכה בחזקה, אבל כל זמן שלא החזיק בהן לא זכה בהן. וביאר הקובץ שעורים, דהפקר בית דין לא מהני אלא להפקיע מהבעלים ולא להקנות, ובעי להחזיק כדי לזכות בהן.

ג) רשב"ם ד"ה דאריסא דפרסאי, חזקת פרסיים מ' שנים היא וכו'. כתב הריטב"א, דלפי זה, הא דנקט אריסא, לרבותא, לפי שמחוקי המלכות שאפילו ירד שם באריסות, אם החזיק בה ארבעים שנה, תעלה לו החזקה. ועיין עוד ברשב"א ור"ן. ועיין מה שכתבנו באות הבאה.

ד) בא"ד, בתוה"ד, ולא יוכל ישראל אחר לומר שלי היא שגולה עכו"ם ממני. כתב בעליות רבינו יונה, דשייך לו אפילו אם באמת הוי גזילה ביד הגוי, כיון שאין שם עדי גזילה.

ה) גמ', והני מילי לטסקא אבל לכרגא לא וכו', רב הונא בריה דרב יהושע אמר אפילו וכו'. הקשו הרמב"ן והרשב"א, דאם לא ידעינן, נשאל את המלך, והוא יודיע. וכתבו, דלא אמרינן דינא דמלכותא דינא, אלא בדיני הידועין למלך בכל מלכותו, וכל המלכים אשר היו לפניו הנהיגו הדברים, אבל מה שהמלך עושה לפי שעה, חמסנותא דמלכא הוא, ומשום הכי אין המלך יכול להחליט.

ו) רשב"ם ד"ה אם כן, בתוה"ד, דשעבוד המלך עדיף משאר שעבודין. עיין תוס' ד"ה אם כן, ומה שכתבנו שם.

ז) בא"ד, בסוה"ד, ומיהו לאו אתקפתא מעלייתא היא דאיכא למימר אין הכי נמי וכו'. הרמב"ן והרשב"א פירשו דקושיית הגמ', דמעשים בכל יום, דדיינינן בהכי דין ירושת בנו הבכור.

ח) תוס' ד"ה אם כן, בתוה"ד, משום דמלוה ואשה מחסרי גוביינא וכו'. מבואר ברשב"א, דהוי ראייה, דלית לן בגופן של נכסים כלום. עיין בדבריו.

ט) בא"ד, בתוה"ד, אפילו קרקע שוה אלף זוז משועבדת לדבר מועט. כתב החזון איש (ליקוטים ט"ז-י'), דאם אינו נוטל כל השדה אלא גובה חובו כשאר חוב, גוף השדה של הבעלים. ועיין חקרי לב (חושן משפט סימן קי"ב).

י) בא"ד, בסוה"ד, והקרקעות עיקר הן של המלך וכו'. הסמ"ע (חושן משפט סימן שס"ט סק"ד) נקט, דדוקא בימיהן, דגוף השדות היו של המלך. אבל הט"ז (שם), פליג עליה, וכתב דאין לחלק. וכן הוכיח בשו"ת תורת אמת (סימן קמט), דבכל גווני, כל הנכסים משועבדים למלך ואפילו מטלטלין, מדמקשה אמרימר אהא דאמרינן דאפילו שערי דכדא משתעבדי למלכא, דאם כן הוי ליה ראוי, דהיינו דאף שערי דכדא דהוו מטלטלין, הוו ראוי. ולפי זה כתב, דמה שכתבו התוס' דהקרקעות עיקר הן של המלך, היינו משום דבקרקע איכא נמי האי טעמא, אך הוא הדין בלאו הכי, וכן הוכיח משאר הראשונים. והסכים עמו בשו"ת צמח צדק (חושן משפט ב-ג). וטעם הדבר, דכיון דדינא דמלכותא דינא, יש בידו ליטול מה שרוצה בלי פסק בית דין. ועיין גם בראב"ה (סימן תקי"ט). ועיין עוד בצמח צדק, שדן בגוונא שהמלך נוטל על פי בית דין.

יא) גמ', ולא היא התם לאוקמו מילתייהו הוא דאמרי. כתב הרש"ש, דכן נראה גירסת הרשב"ם ד"ה ולא היא. ולהגירסא שלפנינו, פירש הרש"ש,

דמשמע עד כמה קונה, אלא הכי הוה ליה למימר, "בכמה", דהיינו במה יקנה. עוד כתב הרשב"א, דלא הוה ליה למימר בדאזיל, בכ"ף, אלא בדאזיל, בבי"ת, כלומר בזה יקנה. וכן כתב בספר הישר (חלק החידושים סימן תרל"ג).

יד) גמ', עובר כוכבים מכי מטו זוזי לידיה אסתלק ליה ישראל לא קני וכו'.

כתב הרשב"ם ד"ה אסתלק ליה, דאסתלק משום שהרי כל קנינו בכסף. וביאר דבריו בחידושי החתם סופר, דכיון דכל קנינו של גוי בכסף ולא בשטר, לעולם דעתו להקנות בכסף, אבל ישראל דקונה בין בכסף בין בשטר, אם כן במקום דהקונה קונה רק בשטר, גם המוכר דעתו להקנות לו בשטר ולא בכסף. עיין שם בלשונו. [וכביאור זה, סבירא ליה לרבינו תם בתוס' קדושין (יד): ד"ה הואיל ובכורות (יג). ד"ה מה, דהוכיח מהכא, דגוי לא קנה בקנין שטר.

וכשיטתו הכא, בתוס' ד"ה עובר כוכבים. ומיושב תמיהת העצמות יוסף (בקדושין שם) והמעדני ארץ (שביעית סימן י"ח אות ו'), איך מוכח מהכא.

(ש.א.).] עוד ביאר החתם סופר, וכן ביאר הריטב"א, דישאל חס על ממון חברו ורוצה להעמיד מקחו בידו, לכך אף דקבל זוזי דיליה אינו רוצה להסתלק כדי שלא יחוק חברו על ידי זה. אבל גוי לא איכפת ליה בממונו של זה וכיון שקיבל זוזי דיליה תו לא איכפת ליה ומסלק עצמו. ועיין עוד בנתיבות המשפט (סימן קצ"ד סק"ב).

טו) גמ', שם. הנתיבות המשפט (סימן קצ"ד סק"ב) והאמרי משה (כב-ד, כד-ז) ביארו סוגיין, דבכל מעשה קנין איכא ב' חלקים, א. הוצאה מרשות המוכר, ב. הכנסה לרשות הקונה. ואם כן הכא דהמוכר דעתו להקנות והקונה אין דעתו לקנות, הועיל הקנין להוציא מרשות המוכר, אף שלא קנה הקונה. אך השערי ישר (ש"ז פ"ז) ובחדושי רבי שמעון שקאפ (סימן כט). לא נקט כן. ועיין נמי בזכר יצחק (סימן ע"ח אות ג).

טז) רשב"ם ד"ה הרי הן כמדובר, בתוה"ד, ואם יכול לוקח ראשון לרדן עם העובד כוכבים ולהוציא ממנו מעותיו יעשה וכו'. וכן כתבו התוס' ד"ה וישראל. אבל הרא"ש (סימן ס"ה) פליג, משום דסבר דכיון דנגמר הקנין על ידי נתינת הכסף, שוב אין חייב להעמיד מקחו בידו.

יז) בא"ד, בתוה"ד, מיהו נראה בעיני דהאי שני רשע מיקרי וכו'. בגליון הש"ס ציין להא דכתבו תוס' לעיל (כא): ד"ה מרחיקים, דלשיטת ר"ת, דבמידי דהפקר לא מיקרי רשע, הכא נמי. והיינו דסבירא להו דהרשב"ם שכתב דנקרא רשע, סבירא ליה דגם בהפקר אמרינן נקרא רשע. וכן ביאר בחידושי הר"ן הכא, בדעת הרשב"ם. אבל המהרי"ט (שורש קיח-א) והמהרש"ל (בתשובותיו סימן ל"ז) כתבו, דיש לומר דהרשב"ם מודה לר"ת, שבהפקר לא מקרי רשע, ושאני הכא דהישראל הראשון נתן דמים כדי לקנותה, וחמיר טפי.

יח) רשב"ם ד"ה אסתלק ליה, בתוה"ד, וישראל לא קני במתן מעות עד דאתא שטרא לידיה וכו', וכל שכן מעובד כוכבים דסתם עובדי כוכבים אנסיים הם וכו'. בביאור הגר"א (סימן קצד סק"ד. אך עיין שם סק"א) כתב, דכוונת הרשב"ם, דאף במקום שאין כותבין שטר, אינו קונה בנתינת המעות, כיון דסתם עובדי כוכבים אנסיים הם, מה שאין כן בקונה מישראל. ודלא כתוס' ד"ה וישראל, דכתבו דאיירי במקום שכותבין שטר. ועיין עוד בט"ז (שם סק"א). אבל הבית יוסף (שם ס"ק א') כתב, דלא פליג אתוס', וסבירא ליה נמי, דאיירי דוקא במקום שכותבין שטר. [וכוונת הרשב"ם רק לרבותא].

יט) תוס' ד"ה וישראל, בסוה"ד, אך אם המחזיק בעי לפרוע לו מעותיו אם יפקיע הראשון הקרקע מידו על ידי העובד כוכבים נראה דהוה ליה מסור ממש. הקשה הגרע"א (הכא ובחידושו לשולחן ערוך סימן קצד סעיף ב'), הא בלאו הכי, אם הנכרי בעצמו לקח הקרקע מהשני ומסרו לזה, אסור להחזיק בקרקע דשייך לאחר. וביותר הקשה, דלא צריך לומר מדין מסור, אלא הוי גזל ממש.

כ) רשב"ם ד"ה אמר ליה, בסוה"ד, רב יוסף לא סבירא ליה האי דאמר אביי וכו'. עיין מה שכתבנו לקמן דף נה. אות ה.

יח) בא"ד, בתוה"ד, וגרס ר"ח מרשות אחת חייב משתי רשויות פטור וכו'. בביאור החילוק בין עקירה דבעי למיעבד מרשות אחת, להנחה שאפשר לעשותה בשתי רשויות, כתב התוצאות חיים (סימן י"ז), דכל ענין עקירה הוא שעוקרו מן הרשות, ומשום הכי בעי שני חצאי שיעור מרשות אחת, אבל הנחה בעי בקרקע, ואם כן אין נפקא מיניה אם הוא שתי רשויות. ועיין עוד שפת אמת שבת (פ).

דף נו ע"א

א) גמ', אבל פיסלא לא רבא אמר אפילו פיסלא. כתב הרמב"ן, דדהיינו לענין שבת, אבל לנכסי הגר, כל מה שלא קבוע אינו מפסיק. ואף דאמרינן לעיל (נה:), דלרב יוחנן מצר וחצב מפסיקין דוקא בנכסי הגר ולא בשבת, שאני התם דקביעי. [עיין מה שכתבנו לעיל נה: אות טו]. אבל הרמב"ם (פ"א מזכיה ומתנה ה"א) כתב, דכל שמפסיק לפאה ולגיטין, מפסיק לנכסי הגר.

ב) רשב"ם ד"ה ואזדא רבא לטעמיה, דאמר לעיל אפילו לענין שבת. כתב המהרש"א, דבפשיטות הוי ליה לפרש, דאמר אפילו פיסלא, כמו שכתב המהרש"ל. אלא דפירש כן, דמשמע ליה דמיייתי ליה הכא אמצר וחצב.

ג) רשב"ם ד"ה וקבעי, בתוה"ד, דאילו רב ושמואל וכו'. עיין מה שכתבנו לעיל (נד: אות י).

ד) בא"ד, שם. הקשה הרשב"א, הא רב פפא הוא דאמר שם (נד: בשם רב כדאזיל תיירא וכו', והכא רב פפא מבאר דברי רבי מרינוס, "דקרו ליה בי גרונתא דפלניא". ותיירץ, דלעיל הוי משמיה דרב והכא משמיה דרבי מרינוס. [וכן משמע ברשב"ם שכתב "דרב ושמואל אמרו". אך לגירסא דילן משמע, דאמר כן, בשם עצמו. ולפי זה צריך לומר, דהכא רק מפרש דברי רבי מרינוס, וצריך עיון. (ש.א.)].

ה) גמ', חייב במעשר. כתב התורת חיים, דהוא הדין תרומה וביכורים, אלא חד מיינייהו נקט.

ו) רשב"ם ד"ה חייב במעשר, בתוה"ד, אי נמי אם כבשו ישראל מהם אחרי מות יהושע כולן פטורין מן המעשר וכו'. הקשה הפרשת דרכים (דרוש שישי), הא למאן דאמר כיבוש יחיד שמיה כיבוש, גם סוריא חייבת במעשרות כדקתני בגיטין (ח). והרש"ש כתב, דאולי הני גריעי טפי דבפירוש הוזהרו שלא לכבשם (דברים ב'). ואפילו לרבי מאיר ורבי שמעון, כיון דבכל מקום לא כתיבי אלא שבעה מהם, מוכח דהשלשה הנשארים לא רצה לתת להם עתה, ואינם בכלל כל מקום אשר תדרוך וגו'. וכתב, דלפי זה, יתורץ גם הוא"ת כו' שבתוס' ד"ה לאפוקי. ועיין בחזון איש (שביעית ג-טו).

ז) גמ', רבי שמעון אומר ערדיסקיס איסא ואספמיא. בקובץ "ירושלים" (לונץ תרמ"ז) מבואר, דמדינות רחוקות הם מארץ ישראל, ולא בא לומר אלא שארצם של קיני קניזי וקדמוני נכללה בארץ ז' עממין, ואלו פיננו עצמם משם והלכו למדינות רחוקות, אך בתוס' ד"ה ערדיסקיס מבואר לא כן. (ועיין לקמן דף עד סוף עמוד ב' ובהגהות היעב"ץ שם).

ח) מתני', משלמין לו את הכל. כתב הרשב"א, דהא דקתני את הכל, לאו לרבות את הפירות קאמר, דהרי המערער אינו מודה באכילתו, דהרי טוען דלא החזיק. עיין עוד בדבריו.

ט) רשב"ם ד"ה משלמין לו, בתוה"ד, כדכתיב כאשר זמם ולא כאשר עשה. הא דלא הוי כאשר עשה, ביאר הנמוקי יוסף (ל. מדפי הרי"ף, ציין במהרש"א), בשם אחד מגדולי צרפת, שאין אומרינן בממון כאשר זמם ולא כאשר עשה, כיון שאפשר בחזרה. וכן שיטת הריב"א בתוס' בבא קמא (ד: ד"ה עדים. עוד תירץ בשם הריב"א, דאיירי דהמחזיק הוא חוץ לקרקע בשעת הדין, ואחר שנגמר הדין הומו עדין, קודם שהורידוהו שם. ועיין חתם סופר ופני שלמה ומרומי שדה.

דף נו ע"ב

דהאי א"ל (והוא ר"ת אמרתי לו וכן צ"ל גם לפי הרשב"ם) א"ה אפי' טסקא נמי כו', הכל מדברי הונא בר נתן, ואתי ליישב דברי רב הונא בריה דרב יהושע, ומשמע דישרו דבריו בעיניו, ולכן אמר רב אשי (או הגמרא) "ולא היא כו'" וקאי אהונא בר נתן לא על הספרי.

דף נה ע"ב

יב) רשב"ם ד"ה וחכמים מטמאים, דסוף סוף מה לי שדה אחת מה לי ב' שדות. כתב הקובץ שעורים (אות רמ"ה), דצריך לחלק מהא דספק על ספק לא על, ספק דרט ספק לא דרט, דאמרינן בחולין (גג:) דהוי ספק ספיקא, דהתם הספק שמא לא על כלל, אבל הכא דודאי נכנס, אמרינן מה לי שדה אחת מה לי ב' שדות.

יג) תוס' ד"ה רבי אליעזר, בתוה"ד, ומיהו קשה לר"ת דבמסכת טהרות וכו'. כתב הרמב"ן, דיש מי שתיירץ, דכוונת מתניתין, כל מקום שאתה יכול להרבות ענייני ספיקות, דהיינו בין ספק מגע ובין ספק ביאה, בין טומאה מהלכת בין עומדת וכו'. אך הרמב"ן הקשה עליו, מהלשון "ספק ספקות".

יד) בא"ד, בתוה"ד, דרבנן מטמאין אפילו בספק ספיקא וכו', משום דמן הדין אפילו בחדא ספיקא טהור דאוקמה אחזקיה וכו'. בכתובות (טו.) מבואר, דרוב מהני לטהר ברשות היחיד. וביאר ההפלאה (שם), החילוק בין ספק ספיקא לרוב, דבספק ספיקא, כיון שברשות היחיד אמרינן ספק כודאי, אי אפשר שספק ספיקא יטהר, דכיון דאמרינן ספק כודאי, ליכא ספק ספיקא. והשערי יוסף (ש"א סוף פרק י"ט), ביאר בכך לשון התוס', שכתבו, דכיון דחד ספיקא טמא גם היכא דאיכא חזקה מה לי חד ספיקא מה לי תרי ספיקא. וכן משמע מלשון ספר הישר (סימן תרל"ד) ובמרדכי (ביבמות פ"ג סימן כא). אבל הקובץ שיעורים (אות רמ"ז) כתב, דלא משמע כן מלשון תוס', דמה לו לתלות בחזקה, הא ידוע דספק טומאה ברשות היחיד הוי ודאי. ועוד, דלפי זה אם נמצא ספק טומאה דאינו ודאי מהניא חזקת טהרה, ולא כן מבואר בתוס' נזיר (נו.) ד"ה באומר, דבמקום דהוי תרתי דסתרי אין הספק כודאי, ומכל מקום לא מהניא חזקת טהרה ברשות היחיד, ומוכח, דמה דלא מהניא חזקה ברשות היחיד אינו דומה לספק כודאי. [ואפשר לבאר, על פי מה שכתב בתשובות שאגת אריה החדשות (תשובה י"ח), דספק ספיקא, אף דעדיף מרוב, לא הוי אלא כרובא דליתא קמן. ורובא דליתא קמן, כתב בתשובה מהנתיבות להגרע"א (הודפס בסוף ספר מקור חיים להלכות פסח), דלא מהני לטהר ברשות היחיד, והוא כתב נמי, שם שספק ספיקא הוי כרובא דליתא קמן. וכדכתב האור שמח (פ"ח משחיטה הי"ב)].

טו) גמ', אבל לשבת לא. ביאר התורת זרעים (כלאים ב-ח), דלגבי פאה וטומאה, תליא בשם שדה ושם מקום, אבל לגבי שבת, הכל תלוי בשם רשות, ושייך שהרבה קרקעות נכללים ברשות אחת, ואפשר ששתי רשויות יהיו בקרקע אחת. ועיין מה שכתבנו לקמן נו. אות א.

טז) רשב"ם ד"ה במסכת שבת, בסוה"ד, ולא חשיבא הוצאת דבר חשוב בפחות מכגורגרת. לפי זה ליתא בהאי חצי שיעור איסור תורה. אמנם שיטת רש"י שבת (עד.) ד"ה וכי, דאף בכהאי גוונא חצי שיעור אסור מן התורה.

יז) [תוס' ד"ה בהעלם אחד, בתוה"ד, והקשה ר"ח וכו', והאמר בפרק הבונה (שבת קד:) כתב אות אחת בטבריה וכו'. רבינו חננאל פירש התם איפכא, דבאמת מחוסר קריבה הוי מעשה, אלא דהתם לא הוי מחוסר מעשה, משום דאילו האריך המ"ם עד שיקרבו לשי"ן, הרי נתברר הדבר, ולא אמרינן דהוי מעשה כיון דכבר האות כתובה, ואף על גב דהיא אות קטנה ורוצה לעשותה גדולה, בין קטנה לגדולה לא איכפת לן. ואם כן צריך ביאור קושייתו הכא. וברבינו חננאל שבת (פ.), הביא נמי גירסא דידן, וכתב דהיא טעות גדולה, אך לא הקשה מדף קד: והיה אפשר לומר דקושייתו מסברא. וכן בתוס' בשבת (פ.) ד"ה בהעלם, כתבו קושיא זו בשם ר"ת, וכתבו דנראה לו כגירסת ר"ח. ואפשר דצריך לגרוס הכא בקושיית תוס' ר"ת].

הדרך היוזמי

מסכת בבא בתרא דף נו – דף נז

כח תשרי – כט תשרי התש"ע

(כב) ושערי יושר (ש"ז פ"ה).

(יז) בא"ד, א' אומר אכלה אג"ה ובד"ו הניחה בורה כו' וא' אומר לא כי כו'. כתב המהרש"א, דאבל בשנים אומרים אכלה אג"ה ובד"ו הניחה בורה כו', וב' אומרים לא כי כו', אף דמכחשי אהדידי הוי חזקה, דלעדות א' עדות ב' הכיתות בטלות, דלא ידעינן הי מינייהו דמשקר, אבל הכא אף דכח א' ודאי משקרת מתקיימת החזקה בכת השניה. וכתב, דלפירוש רשב"ם יש להסתפק בב' כתות שאמרו בדילוג.

(יח) [תוס' ד"ה אלא מעתה, בתוה"ד, אחד אומר אכלה ראשונה שלישיית וחמישיית וכו', הכי נמי דהוה חזקה אע"ג דמכחשי אהדידי וכו'. כתב הטור (סימן קמא), דהיכא דהדרך להוביר ולא הוביר אינה חזקה. אבל הביא בשם ר' ישעיה, וכן שיטת הריטב"א, דהוי חזקה. וכן כתב הב"ח (שם), בשיטת תוס'. ולכאורה הוא מוכח, דאי שיטת תוס' כהטור, צריך ביאור, דממה נפשך אם יאמר המחזיק שאכל כל השש שנים, הרי מודה שלא החזיק כיון שאכלה רצופין, ואם יאמר כדברי האחד שאומר שאכלה אג"ה הרי הוא פוסל העד שאומר בד"ו. ומהאי טעמא כתב הנתניבות המשפט (שם סק"ג), דאפילו בב' כתי עדים לא מהני כהאי גוונא. ותמה על התומים (שם) שכתב דמהני, (וכן כתב המהרש"א). וכתב, דאפשר דאיירי שמת המחזיק, ואם כן אפשר לומר דגם הכא מיירי בכהאי גוונא.

דף נז ע"א

(א) רשב"ם ד"ה שכיב, בתוה"ד, ואנן על פי שנים עדים בעינן חצי דבר על פיו של זה וכו'. וכן כתב רש"י בכתובות (כא). ד"ה ונפקא מיניה. ודייקו השערי יושר (ש"ז א) וחידושי הגר"ח (סטנסיל) בכתובות (שם), שכל עד יש לו כח מצד עצמו, אלא דבהצטרפות שניהם, פוסקים.

(ב) גמ', הכא נפיק נכי ריבעא דמונא אפומי דאחי. כתב הנמוקי יוסף (ז). מדפי הרי"ף, דאם בא אחד מן השוק וקיים חתימת החי, קודם שקיים החי חתימת עצמו, ורק אחר כך קיימו החי, יכול החי עם אחד מהשוק לקיים כתב יד המת, כיון דעל חתימת החי מקיימים שנים, הוא ואחד מן השוק. מה שאין כן אם קיים החי חתימת עצמו, קודם שקיים אחד מהשוק, דכבר הוי קיום מעליא. אבל הדרכי משה (סימן מ"ו סק"ג) העתיק דברי הנמוקי יוסף, באופן שקיימו עדים חתימת החי, קודם שקיים חתימתו, דבכהאי גוונא קיום ידידה הוי כנטול, מה שאין כן אם רק עד אחד קיים חתימתו, דאכתתי בעינן לעוד קיום, אם קיים החי חתימתו, חשיב דנפיק כוליה על פיו, ולפי זה היכא דהחי קיים חתימתו, ואחר כך באו עדים וקיימו חתימתו, חשיב קיומם כנטול. אך לגירסא דידן בנמוקי יוסף, כתב המגיה על המשובב (סק"ח), דבכהאי גוונא, אף דהוא כבר קיים חתימתו, לא חשיב קיום העדים כנטול, ולא חשיב דנפיק ממוניה אפומיה.

(ג) רשב"ם ד"ה היינו מתניתין, בתוה"ד, דלא חשיבי אלא כחד. וכן כתב בד"ה נכי ריבעא, דטעמא דפסיל רחמנא קרובים, לפי שאינן חשובין אלא כאיש אחד. והקשו ההשלמה (סימן כט), והר"י קרקושא בשם ר' אברהם ב"ר יצחק ז"ל, דאם כן אמאי פסלינן להו לגמרי, כדאיתא במכות (ה:), דנמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטילה. לייחייבו שבועה כעד אחד, וכן הקשה המאירי בשם גדולי קדמונינו. וכתב ההשלמה, דגם הרשב"ם מודה דלעולם אין זה טעם פסולם, ולכן נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטילה, אבל הכא שאין העד האחד מעיד על עדות אחיו, כתב הרשב"ם דטעמא דמילתא, דתרווייהו כחד חשיבי. וכן משמע במאירי. והר"י קרקושא תירץ בשם ר' משה כהן, על פי מה שכתב רב האי גאון בתשובה, דטעמא דנמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטילה, משום דהיכא דתרווייהו אתו לאסהודי בבת אחת, כיון דכחד חשיבי, מהא דבאו כאחת, מוכח דלא בקיאי בעדות, ולכן פסלינן, אבל הכא דלא באו בבת אחת, אי לא נפיק אלא פלגא אפומייהו, מהימני. ולהאי טעמא כתב, דאי אמרי העדים דלא ידעינן שהיו הני עדים

(י) תוס' ד"ה הרי אלו, שהרי העד וכו'. כתב המהרש"א, שאין תיבת "שהרי" הוכחה ונתנית טעם דהוי ג' עדויות, דאדרבה אימא דהוי עדות א' כר' עקיבא והוא עצמו יכול להעיד בשנים, אבל אחיו לא יעיד. אלא שבאו לומר דלהך מלתא חשיב להו ג' עדויות, דסברי כמו שהוא עצמו יכול להעיד בשנים כך אחיו יכול להעיד, מה שאין כן אי הוה עדות א', אחיו לא היה יכול להעיד.

(יא) רשב"ם ד"ה אלא, בתוה"ד, השתא דכתיב דבר עדותן בטלה דב' שערות דבר אחד הוא וכו', וכל כת וכת היה יכול לראות ב' השערות וכו'. ביאר הקובץ שעורים (אות רנ"ב), דפסול חצי דבר הוי פסול בראיה, וכיון שהיה בידם לראות את ב' השערות הוי חצי דבר. אבל הרמב"ן (במלחמות, בבא קמא, כז. מדפי הרי"ף) הבין בדעת הרשב"ם, דכיון דיכלו לראות הכל ביחד הוי חשש משקר. והקשה, דאם כן, אין כאן חסרון של ד"חצי דבר", אלא חשש משקר. ולפי ביאור הרמב"ן ברשב"ם, כתב הבאר יצחק (אהע"ז סימן ח' ענף ב'), דאם נאנסו ולא יכלו לראות, ליכא חסרון דחצי דבר. אך הנתניבות המשפט (סימן כה כללי תפיסה אות ז) כתב, דבכל גווי הוי חצי דבר. ואתי שפיר לביאור הקובץ שעורים.

(יב) בא"ד, שם. בחידושי הרמב"ן, כתב לחלק בשם רש"י בבא קמא (ע): ד"ה אכתי קטנה היא, דבעדות שערות אין בעדות כל כת, עדות על גדלות, דשערה אחת אינה כלום, מה שאין כן עדי חזקה כל כת מעידה על תחילת חזקה. וביאר החידושי הר"ן (הכא), דבשעה אחת הוי חזקה, אלא צריך ג' שנים לסלק הריעותא דאחוי שטרך. וכשיטת הרמב"ן לעיל (מב). וכן ביאר הברכת שמואל בשם הגר"ח.

(יג) בא"ד, בתוה"ד, וכל כת יכול לראות ב' השערות וכו'. כתב הרש"ש, דאין כוונת הרשב"ם, דאם צמח בה שיער אחד היום, ולמחר צמח השני, והראשון נשאר קיים לא מהני. אלא דבכהאי גוונא לא מקרי חצי דבר, דלא ממעטינן אלא אם בשעה שראו הכת שערות האחת כבר צמחה השניה. ונשאר בצריך עיון לדינא.

(יד) [תוס' ד"ה ורבנן, בתוה"ד, שאני התם דלכפרה אינה וכו', התם נמי מצות פדיונו ה' סלעים וכו'. לכאורה כוונת תוס', דאין הפירוש דהתורה כתבה כופר וחמש כדי למעט חצי כופר וחצי חמש, אלא דכיון דבעינן כופר, אין כפרה בחצי כופר, וכן כיון דבעינן חמש סלעים בפדיון הבן, לא מהני פחות מחמש. ונודע מפי השמועה שמרן האבי עזרי שאל את מרן הגר"י, מדוע צריך מיעוט חמש ולא חצי חמש, הא כיון דצריך חמש, לא שייך לצאת בפחות מחמש. והשיב לו, דסלקא דעתין, שאם אי אפשר בחמש, שיתן פחות מחמש, דלא ליתי פסידא לכהן ומשום הכי בעינן דרשה. ולכאורה היינו דלא כתוס' (שא.א)].

(טו) רשב"ם ד"ה אלא מעתה, בתוה"ד, אלא היכא דאחד אומר אכלה ראשונה ושניה ושלישית וכו'. בגמ' סנהדרין (ל:), איפלגו אמוראי בכהאי גוונא, אי מודו רבנן לרבי יהושע בן קרחה. וכדפירש רש"י (שם) ד"ה ובעדות חזקה.

(טז) בא"ד, בסוה"ד, אבל הכא לא זה ולא זה מעידים על חזקה רצופה דחזקה בדילוג אינה כלום. [דעסקינן באתרי דלא מוברי. עיין לעיל (כט)]. כתב הטור (חו"מ סימן קמ סעיף י"ב), דהטעם דלא הוי חזקה אף דיוצא מבין שניהם עדות על שש שנות חזקה, משום דליכא עדות על חזקת שלש שנים רצופות. והקשה בנתניבות המשפט (סימן קמה סק"ב) מאי שנא מהא דכתב הטור (סימן ק"מ סעיף י"ג) גבי ששה עדים, [וכן כתב הרשב"א לעיל כט.], דאם כל אחד מעיד שראה שאכל שנה, דמצטרפין, והוו כשני עדים שכל אחד מעיד על שלש שנים. ותירץ, דהנאמנות בעדות מיוחדת הוי דוקא היכא שאם נאמר שאינו חייב נצטרך לומר ששני העדים משקרין, אבל הכא די לנו לומר שאחד משקר כדי שלא תהיה חזקה, כיון דמפורות לא הוי חזקה. עיין שם. ועיין עוד שער המשפט (סימן מ"ו סק"ו), וחידושי הגר"ש שקופ (קדושין סימן

קרובים לבעל דבר, כשרים.

ד רשב"ם ד"ה אלו דברים, בתוה"ד, שאם משתמש שלש שנים וכו'. הכא כתב הרשב"ם דבחזקת תשמישין בעינן ג' שנים, וברש"י לעיל (ו.) בהג"ה ד"ה אחזיק להורדי, ובתוס' (שם ע"ב) ד"ה ואי חבירה, וכן בתוס' לעיל (מא.). ד"ה כל חזקה, כתבו, דלאלתר הוי חזקה. והטור (סימן רנג) ביאר דעת הרשב"ם [על המשנה לקמן (נח:)], דדבר שעושים עליו שטר בעינן ג' שנים, דאיכא טענה דאחוי שטרך, ועל מה שלא עושים שטר, הוי חזקה לאלתר. וכתב החזון איש (סימן יא סק"ו), דצריך הכרעת חכמים, מתי צריך ג' שנים ומתי לא צריך. והנתיבות המשפט (סימן ק"מ סק"ב) חילק, דלקנות זכות תשמישין גרידא סגי בשעה אחת, אבל כשקונה גוף הקרקע לתשמישין, בעי ג' שנים. ועיין עוד מה שכתבנו לעיל דף ז. אות ח ומה שצויין שם.

ה בא"ד, כדמפרש לקמן שאדם מקפיד עליהן וכו'. עיין מה שכתבנו בעמוד ב' אות ח.

ו גמ', כל שאילו בנכסי הגר קנה בנכסי חבירו קנה. שיטת הרשב"ם ד"ה אמר עולא, דנכסי הגר לאו דוקא, דהוא הדין קונה מחבירו. אבל הרמב"ם (פ"ב מזכיה ה"ג) סובר, דנכסי חבירו היינו נמי קונה מחבירו. ולכך כתב (שם ה"א), דבנכסי הגר אכילת פירות אינו קונה, ולגבי נכסי חבירו כתב (בפ"א ממכירה ה"ו) דקונה.

ז רשב"ם ד"ה בנכסי חבירו נמי קנה, בתוה"ד, ולא מילתא היא דנעילת דלת לאו חזקה היא וכו'. אבל שיטת תוס' לעיל (נב:) ד"ה נעל ובבבא קמא (נב.) ד"ה כיון, דנעילת דלת הוי חזקה, והוכיחו מהכא.

דף נז ע"ב

ח גמ', הכא בחצר השותפין דבהעמדה כרי לא קפדי וכו'. הקשה הרשב"א, אמאי לא אקשינן הכא כדמקשינן לעיל (כט.), "אלא מעתה כגון הני דבי בר אלישיב דקפדי אפילו וכו'". ותיירך, דהתם נמי לאו פירכא אלימתא היא, אלא אידי דאשכח רבא טעמא אחרינא אוקי לה בההיא טעמא, אבל ודאי אי לאו הכי הוה מצי למימר ליה לעולם משום דקפיד ולא קפיד הוא, אלא דאפילו בבר אלישיב לא הויא חזקה בפחות מכאן, דמצו אמרי לא קפידנא בהא, ועוד דלא פלוג רבנן. וכתבו התורת חיים והפני שלמה, דלשיטת הרמב"ן (שם), לא קשה מידי, דאף למסקנא שם תליא בקפידא, ולא קשיא מהני דבי בר אלישיב, משום דאיכא ריעותא דאחוי שטרך.

ט רשב"ם ד"ה אטורין, בתוה"ד, דאם איתא דלא קפדי מותר וכו', דכיון דלא קפיד בעמידה הרי הפקיר וכו'. הקובץ שעורים (אות רנ"ו), הוכיח מהרשב"ם, דכל דבר שאינו מקפיד עליו הוי הפקר. ודלא כשיטת האבני מלואים (סימן כח ס"ק מט), שכתב, דהוי מתנה לכלל הרוצה, דאם כן היה אסור במודר הנאה.

י בא"ד, שם. הקשו הרש"ש והטורי אבן (מגילה ח.), הא קיימא לן כבית הלל (בבבא מציעא ל:) דבעינן הפקר לכלל, והפקר לעניים ולא לעשירים לא הוי הפקר. ועיין שערי יוסר (ש"ה א, כג).

יא גמ', גבי ממונא לקולא. ביאר רבינו גרשום, דאזלינן בתר דלא קפיד, ולא הוי חזקה. [ועיין גם ברשב"ם ד"ה לקולא]. וביאר התורת חיים, דאזלינן בתר המוחזק, והיינו המרא קמא. והדבר תלוי במחלוקת רבא ורב נחמן לעיל (כט:–ל.), דלרבא בתר ג' שנים המחזיק הוא המוחזק, ולרב נחמן אזלינן בתר מרא קמא. והלכתא כרב נחמן בדינא, וכמו שכתב הרשב"ם (שם) ד"ה מי לא. וכן הוכיח החוסן ישועות (לעיל ו.) מהכא. ועיין שו"ת מהרי"ט (סימן קלג). אך הרש"ש כתב, דהא דאזלינן בתר המערער, כיון דגוף החצר, אף לדברי המחזיק הוא של שותפות, דגם הוא אינו אומר אלא שנתן או מכר לו להאי תשמיש בלבד.

יב רשב"ם ד"ה לקולא, יש לנו להקל ולומר שאין השותפין מקפידין וכו'. הקשה הפני שלמה, מנין לרשב"ם לחדש כן, הא סגי למימר דמספק נותנין

למרא קמא, כמו שפירשנו באות הקודמת. וביאר השערי יוסר (ש"ה א), דאם היה אסור להכניס שם בהמותיו, היה חבירו צריך למחות בו, דהשתמשות כי האי מוכיחה, שחבירו רוצה להחזיק בקרקע.

יג בא"ד, בתוה"ד, ומותר להעמיד וכו', שאנו מתירין לזה מסתמא וכו'. הקשה הקובץ שעורים (אות רנח), איך מותר להשתמש בספק, הא הוי ספק גזל. וכתב השערי יוסר (ש"ה א), דמוכח מהרשב"ם כשיטת התומים (סימן כה בקיצור תקפו כהן), שספק גזל מותר. אך עיין שחולק על התומים, ועיין שם מה שפירש ברשב"ם.

יד גמ', אי דאיכא דרכא אחרינא רשע הוא. פירש הרשב"ם ד"ה רשע הוא, אף שעוצם עיניו. אבל היד רמה סבר, דאם עוצם עיניו, יכול ללכת שם, אף לכתחילה, ורק אם לא עוצם עיניו, הוי רשע. כן כתב באום אני חומה (ח"א ס"ק רכ"א). ואף דהיד רמה מפרש דהקרא הוי מעיקר הדין, (וכמבואר באות הבאה), צריך לומר, דמכל מקום הפסוק לא אתי לאפוקי מרשע, והיינו הא דאקשי, דאי איכא דרכא אחרינא רשע הוא. וכן כתב בשו"ת אז נדברו (ח"ז – ע"ה) בשיטת הרמב"ם (פכ"א מאיסורי ביאר הכ"א) והשולחן ערוך (אהע"ז סימן כ"א ס"א), שכתבו בסתמא, דאסור להסתכל בנשים שעומדות על הכביסה, מעיקר הדין, ולא חילקו בין איכא דרכא אחרינא לליכא דרכא אחרינא. ועיין בצפנת פענח (על הרמב"ם שם).

טו גמ', לעולם דליכא דרכא אחרינא ואפילו הכי מיבעי ליה למינס נפשיה. כתב הרשב"ם ד"ה למינס, דרך חסיד מיבעי ליה למינס נפשיה. אבל באום אני חומה כתב בשם היד רמה והאגודה ורבינו ירוחם (ק"א, כג), דהוי חיוב. וכן כתב בשו"ת אז נדברו (שם) בדעת הרמב"ם והשולחן ערוך (שם). עיין באות הקודמת. [ולשיטתם הפסוק לא מדבר דוקא בחסיד אלא הוי מעיקר הדין. ועיין מה שכתבנו באות הקודמת.] וטעמא דהרשב"ם דמעיקר הדין מותר, משום דקיימא לן (שבת צה.) כרבי שמעון דדבר שאינו מתכוון מותר. ולשיטת האוסרים מעיקר הדין, ביאר החפץ חיים (כלל ו', באר מים חיים, יד), כיון דעריות נפשו של אדם מחמתן, צריך להחמיר ביותר. ומשום הכי לרשב"ם נמי, חסיד צריך לזוהר. אך עיין הפלאה (כתובות ג:) ושו"ת תורה לשמה (סימן שצד) דכתבו דאף בעריות איכא פטור אינו מתכווין.

טז גמ', כל שאין בשרו נראה מתחתיו. פירש הרשב"ם ד"ה כל, שיהיה ארוך עד פיסת רגליו. כתב המהרש"א (חידושי אגדות), דכיון דאין דרך חכמים להלוך יחף, אין דבריו מכרחים, אלא דאיכא לפרושי, בנעול מנעלין ובעינן שיגיע חלוקו עד מקום ראש המנעל. אבל הרמב"ם (פ"ה מדעות ה"ט) ביאר, שלא יהיה דק ביותר, שבשרו יראה, וכן ביאר סוגיין בכסף משנה (שם). וכן כתב היד רמה בפירוש השני, ודלא כתשובה מאהבה (ח"ה, א, ה) עיין שם.

דף נח ע"א

א גמ', כל שאין תחתיה אלא וכו'. פירש רשב"ם ד"ה כל שאין, שאין תחתיה אוכלין, דרוח רעה שורה עליהן. ורש"י בסוכה (כא:): ד"ה על הרועים פירש, שאין תחתיה כלום, חוץ ממנעלין וסנדלין, כדי לא להרגיל את בני הבית לשם.

ב רשב"ם ד"ה כל שאין, דאמרינן בפסחים (ק"ב). אוכלין תחת המטה וכו', רוח רעה שורה עליהן. כתב הדרכי תשובה (יור"ד סימן קטז ס"ק לח), דבתורת חיים מבואר, דהרוח רעה שורה דוקא בשעה שישינים על המטה. וכן כתב בשו"ת לב חיים (ח"א סימן טו). וכן כתב בספר אור הנר (סימן ע') בשם החזון איש. אבל בשו"ת אור יצחק (סימן יד), כתב לאסור גם בזמן שאין ישנים על המטה.

ג גמ', שם. כתב רבינו גרשום, שאסור להניח אוכלין ומשקין וכלים אחרים תחת המטה. מבואר בדבריו, דגם כלים אסור. וכן הביא בשו"ת רבבות אפרים (ח"ד). ודייק כן גם מהרשב"ם ד"ה לאוצר בלוס, שכתב, דמיטת עם הארץ, כל דבר מניחים תחת מיטתם, אוכלין וכלים. וכן פסק בספר מיכלא

(סוף סימן קנג), דכיון שהם תשמישין גדולים, רגילים לכתוב על זה שטר, ועד ג' שנים איכא טענת אחוי שטרך. ועיין עוד מה שכתבנו לעיל דף נו. אות ד.

(יז) **מתני'**, **סולם המצרי אין לו חזקה**. פירש רשב"ם ד"ה **סולם המצרי**, דנתן הסולם בחצר חבירו. אבל הטור (סימן קנג סעיף יג), כתב בשם ר"י, דבכהאי גוונא יש לו חזקה, דכיון דעובר על חבירו, ודאי מקפיד. ולכך פירש, דמיירי שסמכו בחצירו על כותל חבירו. ועיין **תוס' לעיל (ז): ד"ה ולא סולמות**.

(יח) **מתני'**, **שם**. כתב הרמב"ם (פ"ח משכנים ה"ד) דהוא הדין, דאינו יכול למונעו, וכדיבאר המגיד **משנה**, דכופין על מדת סדום. והטור (שם) פליג, וכתב דיכול למונעו, דהיאך ישתמש בשל חבירו בעל כרחו. ועיין שם בב"ח (סק"כ).

(יט) **רשב"ם ד"ה חלון המצרית, בתוה"ד**, דכיון דלאו מילתא דקביעותא היא וכו'. רצה לומר דלא רק דאין היוזק ראייה, כיון שאין ראשו של אדם יכול ליכנס שם, ולכך לא דמי לחלון צורי, אלא גם לא הוא קבוע ולא הוא כחלון העשוי לאורה **דלקמן (נט)**. ועיין עוד **לקמן נט**. אות ג' ואות ד'.

(כ) **מתני'**, **ולצורית יש לה חזקה וכו'**, רבי יהודה אומר אם יש לה מלבן וכו', הרי זו חזקה. כתב הרשב"א, דמשמע, דבחלון צורית יש לה חזקה לכולי עלמא, גם בלי מלבן וכדומה. אך מכח **התוספתא (פ"ב ה"ה)**, פירש לא כן, עיין שם. אבל החזון איש (סימן יב סק"ח) כתב בדעת הר"ף (לא). מדפי הר"ף) **והרמב"ם (פ"ז משכנים ה"ז)**, דבחלון צורית לא בעינן מלבן וכדומה. ודלא בבית יוסף (סימן קנד, סקי"ד).

(כא) **גמ'**, **רבי חנינא אמר וכו'**, רב ירמיה בר אבא אמר וכו'. כתב רשב"ם ד"ה **שאם היה, ורשב"ם ד"ה שאם רוצה**, דכל אמורא פליג על האמורא שלפניו. אבל הרשב"א והריטב"א כתבו בדעת הר"ף (לא). מדפי הר"ף), דלא פליגי.

דף נט ע"א

(א) **גמ'**, **ובא בעל הגג לסותמו בעל החצר מעכב עליו וכו'**. כתב הנמוקי יוסף (לא: מדפי הר"ף), דהוא הדין, אם בא בעל הגג לסתור גגו, אינו יכול. אך בשם הר"ן והרא"ה כתבו, דרשאי לסתור, דלא קני ליה גגו, אלא המים שבגג. (ב) **רשב"ם ד"ה זה ר' אושעיא**, שאמר כוקנו. כתב הרש"ש, דלא מובן מדוע הוצרך לזה.

(ג) **גמ'**, **למטה מד' אמות יש לו חזקה ויכול למחות למעלה מארבע אמות וכו'**. הרשב"א כתב בדעת הרשב"ם ד"ה **א"ר זירא ולעיל (נח:)** ד"ה **חלון המצרית**, דעסקינן בגוונא דאיכא היוזק ראייה, ונכשיטתו בעמוד ב' ד"ה **לך יגע**, דמהני חזקה להיוזק ראייה), והיינו דשאני בין למעלה מד' ללמטה מד'. אמנם אמנם החדושי הר"ן כתב, דודאי ליכא מאן דאמר, שתהיה חזקה בחלון שיש בו היוזק ראייה. ועיין **בחדושי החתם סופר** במה שכתב בשם **הריב"ש**.

(ד) **רשב"ם ד"ה למעלה מד' אמות, בסוה"ד**, אבל חלון המצרי וכו', וגם אין יכול השכן למחות. **ברא"ש (סימן עג)** מבואר, דלהרשב"ם כיון שאינו יכול להוציא ראשו ליכא היוזק ראייה, מה שאין כן **לר"ת בתוס' ד"ה למטה**, שייך היוזק ראייה אפילו בכהאי גוונא, משום דבדרך הילוכו בביתו רואה תשמישו של חבירו בחצר. וכתב הרא"ש, דכן מסתבר. וכן שיטת הרמב"ן, והשיטה מקובצת בשם הראב"ד. וכן כתב הרשב"א. אבל החזון איש (יב סק"ט) כתב דדעת שו"ת הרשב"א (ח"ג קנג), כשיטת הרשב"ם.

(ה) **תוס' ד"ה למטה, בתוה"ד**, אבל בחלון צורי וכו', אפילו למעלה מארבע אמות יש לו חזקה. ביאר בעליות דרבינו יונה, דאף דליכא היוזק ראייה, צריך למחות, כדי שלא יחזיק ויצטרך להרחיק כשירצה לבנות ד' אמות.

(ו) **גמ'**, **לימא בכופין על מדת סדום קא מיפלגי וכו'**. ושאי הכא דא"ל זמנין דמותבת שרשיפא. כתב הרמב"ן שיש מקשים, מאי שנא הכא דחיישינן, ומאי שנא גבי חצר דנתן לעיל (ה). למעלה מד' אמות אין מחייבין אותו לבנותו. ותירץ, דהיינו משום דבחצר לא עבידי אינשי לאותובי שרשיפא.

דאסותא (דף כח אות כג). אבל בספר מילי דחסידותא (סימן תנח), מיקל בכלים.

(ד) **גמ'**, **רבי בנאה הוה קא מציין מעותא**. כתב העינין יעקב, דעל כן נקרא רבי בנאה, לפי שהיה בונה קברות. ועיין גם מהר"ץ חיות בבא מצינא (כה).

(ה) **גמ'**, **שם**. פירשו רשב"ם ד"ה **רבי בנאה ותוס' ד"ה מציין**, דציין מפני הטומאה. אבל בכפתור ופרח (פ"א ד"ה וכן ראוי) משמע, דציין כי היכי דליתו לצלויי על קברייהו. עיין עוד שם. וכן פירשו הרש"ש והיעב"ץ בבבא מצינא (פה:). וכן כתב הילקוט הגרשוני, בדעת המפרשים, [עיין ספר החינוך ריש פרשת אמור ותוס' כתובות (קג): ד"ה אותו ורמב"ן במדבר יט, ב], שמי שלא מת על ידי מלאך המות, אין בו טומאה, ואם כן קשה דהא אברהם לא שלט בו מלאך המות כדקתני לעיל (יז), ואפילו הכי הוצרך לציין קברו, ובהכרח דטעם הציון לא בשביל טומאה. והעינין יעקב דחה השיטות האלו, מהאי ראייה. ועיין אבני נזר (יור"ד תסט-ג).

(ו) **רשב"ם ד"ה רבי בנאה**, אדם גדול וחשוב היה לפיכך ניתן לו רשות ליכנס בקברי צדיקים וכו'. כתב הדעת תורה (או"ח סימן תקפ"א סעיף ד'), דלפי זה רק לאנשים גדולים המבינים בסוד קדושים ראוי להשתטח בקברות צדיקים. אבל כתב, דהכא שאני, דלא נכנס לצורך תפילה.

(ז) **גמ'**, **גאני בכנפה דשרה וקא מעיינא ליה ברישא**. כתב המהר"ל, דזה מראה את האחדות ביניהם, שהיו מאוחדים אפילו אחר מיתתם.

(ח) **גמ'**, **דיצר בהא עלמא ליכא**. כתב הנמוקי יוסף (נח. מדפי הר"ף), דשמעינן מהכא שאינו ראוי להתנהג עם אשתו בכיוצא בדברים אלו, בפני אחרים.

(ט) **גמ'**, **שם**. ביאר בשו"ת אגרות משה (יור"ד ח"ב, קמז), דאולי זכה רבי בנאה בשעה שהיה במערה שנעשה גם הוא במדרגת עולם האמת, שאין בו יצר הרע. ועיין עוד בט"ז (אבן העזר סימן כא סק"א).

(י) **רשב"ם ד"ה אמר ליה ליעול**, דאין כאן הוצפה דאיגניא באנפיה וכו'. הט"ז (אבן העזר סימן כא סק"א) דייק מלשונו, דהעיקר משום דגאני בכנפה דשרה, אבל משום דמעיינה ברישיה בלאו הכי מותר, וכשיטת הדרישה (שם סק"א). ונתקשה לפי זה, מדוע הוצרכו להזכיר דמעיינה ברישיה. [ועיין מה שכתבנו לעיל באות ז בשם המהר"ל]. ועיין שם מה שפירש. והביא שם גם תשובות הרשב"א (סימן אלף קפ"ח), דגם עיין ברישיה אסור.

(יא) **גמ'**, **בדיוקני עצמה אל תסתכל**. כתב העינין יעקב, שאף שבחיינו, כולם ראו אותו, גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחיהיהו. והמהרש"א (חידושי אגדות) כתב, דאפשר דלא הותר להסתכל בדיוקני עצמה אלא לדורו בחייו אבל במותו אסור כענין כי קללת אלהים תלוי, גם בשאר בן אדם

(יב) **גמ'**, **הכל בפני שרה וכו'**, חוה בפני אדם וכו'. כתבו המאור עינים, והר"ף (בעיני יעקב) דאינם דברי רבי בנאה, אלא דברי הגמ', דרבי בנאה לא נסתכל בדמות אדם, כדלעיל.

(יג) **גמ'**, **שופריה דרב כהנא וכו'**. כתב המהרש"א (חידושי אגדות), דהכא לענין הצורה והתואר, אבל לעיל איירי לענין זיו וקלסתר פנים. ועיין רש"י בבא מצינא (פד). ד"ה שופרי.

(יד) **רשב"ם ד"ה אמר להו, בתוה"ד**, ומסתברא דלזה אהב וכו'. הקשו הענף יוסף והמאור עינים, דרשב"ם לעיל ד"ה חבוטו פירש, דרצה לבדוק מי הם הממזרים, ולא מי יותר אוהב. עיין שם מה שביאר.

דף נח ע"ב

(טו) **תוס' ד"ה אנבג, בתוה"ד**, כדמשמע בפרק עשרה יוחסין וכו'. כתב המהרש"א, דלא גרסי התם כגירסת הרשב"ם ד"ה **כתיב**, "או אנטל כדקריהו רבנן". אלא אנבג וכגירסא דילן התם.

(טז) **מתני'**, **המרזב אין לו חזקה וכו'**. שיטת הרשב"ם בד"ה **המרזב ולעיל (נו)**. ד"ה **אלו דברים**, דכל החזקות דמתני', היינו חזקת ג' שנים. וכדיבאר הטור

דאי בעי לאוגוריה הוה משכח לאוגוריה, כיון דבזיזין ליתא להך טעמא, אתי שפיר. ועיין עוד מה שכתבנו לעיל ז. אות א.

(יב) גמי, החזיק רוחב טפח במשך ארבע וכו'. כתב הטור (סימן קנג) דהוא הדין איפכא, רוחב ארבעה במשך טפח.

(יג) רשב"ם ד"ה הכי קאמר, בתוה"ד, החזיק נמי בזיז שהוא רחב ד' על ד' אורך וכו'. הריטב"א כתב, דאינו נכון, אלא הביאור, שקנה מקום ד' טפחים בכל צד שיתרחק ממנו בעל החצר כשבא לבנות.

(יד) רשב"ם ד"ה בבעל החצר, דאינו יכול למחות בו וכו'. עיין מה שכתבנו לעיל אות יא.

(טו) גמי, לימא בהיזק ראייה קמיפלגי. לעיל (ב): איתא, דמגג לחצר לכולי עלמא שמיה היזק.

(טז) תוס' ד"ה ואפילו, בתוה"ד, וא"ת והיאך יכול בעל הגג וכו'. כתב המהרש"א, דעל המשנה לא קשיא, דאפשר לפרש כולה בבעל הגג בבעל החצר.

(יז) גמי, מאי איריא לחצר השותפין. כתבו התוספות ד"ה מאי בשם רשב"א, דהשתא לא סלקא דעתיה שיש לו שותפות בחצר. ותמה התורת חיים, דהא לקח בית בחצר אחרת ובנה עלייה על גבי ביתו לא יפתחנה בחצר השותפין, דסיפא על כרחך בחצר שיש לו בה שותפות איירי, מדקתני אלא אם רצה בונה את החדר לפניו מביתו ובונה עלייה, ומסתמא חצר השותפין דרישא הוי דומיא דחצר השותפין דסיפא. לכך פירש, דהכי פריך "מאי איריא חצר השותפין", דמשמע דוקא לחצר השותפין לא יפתח, דכיון דשותף הוא באותו חצר אינו נתפס כגנב אם יסתכל שם דרך חלונותיו, ולכך חיישינן שמא יראה מהם בחצר, אבל בחצר חברו, כיון דנתפס עליו כגנב אם יסתכל שם לא חיישינן להכי והא קיימא לן דלחצר חברו נמי לא יפתח משום היזק ראייה.

(יח) תוס' ד"ה מאי איריא, בתוה"ד, לפירושו קשה לרשב"א וכו'. כתב המהרש"א, דכל הקושיא לפירוש ר"י, כיון דהמקשה נמי ידע הך סברא דב' מקומות אפילו בחלון, ממילא לא הוי ליה לתרץ אלא בפשיטות, דקמ"ל דבב' מקומות לא מצינו וכו'.

(יט) בא"ד, בסוה"ד, ונראה לו דמעיקרא דפריך וכו'. הקשה המהרש"א, כיון דכל קושייתו בגלל דסלקא דעתיה דאין לו חלק בו ומוזיק לרבים, הוי ליה לתרץ דלא איירי בהכי. וכתב, דגם בלאו הכי צריך ליישב, אמאי קתני חצר השותפין ולא חצר חבירו.

דף ס ע"א

(א) תוס' ד"ה לקח, פירוש אפילו לביתו וכו'. כוונתם כמו שכתב הרא"ש (סימן עה), דלא מיבעיא לאויר החצר דלא, משום דקא שקיל ד' אמות בחצר, אלא אפילו לתוך ביתו. ועיין עוד מה שכתב הנמוקי יוסף (לב). מדפי הרי"ף.

(ב) מתני', לא יפתח אדם לחצר השותפין וכו'. כתב הרשב"ם ד"ה לא יפתח, דהיינו אפילו היכא דיש לו חזקה. [ועיין בפירושו על הרי"ף (לב). מדפי הרי"ף]. וכתבו הב"ח (חושן משפט סימן קנד סק"ה) והביאור הגר"א (שם ס"ק כא), דהוקשה לו מאי איריא פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון, הרי אפילו שלא כנגד חברו אסור, כדקתני לעיל (נט): "לא יפתח וכו'". ולכך פירש, דהכא איירי היכא דיש לו חזקה. והיד רמה פירש (במתני'), כגון דהוה ליה פתח וחלון בחצר השותפין [והחזיק בו, דמהני לשיטת הרשב"ם (שם) ד"ה לך יגע], ובעא לשנויי מדוכתייהו לדוכתא אחרת בחצר, ולסתום לקמאי, דמותר לשנות, אלא דאסור לעשותו כנגד חברו. וכעין זה פירש הב"ח (שם) דמיירי כגון שהיה לו בית ונפל, והחזיק בפתח וחלון ג' שנים, ועלה קאמר דאסור לעשותו כנגד חבירו. אבל כתב, דאם עשה כנגד חברו והחזיק ג' שנים ובטענה, הוי חזקה. והבית יוסף (שם סק"ה) מפרש כוונת

ובשם הראב"ד תירץ, דבחצר חבירו רואהו ומתיירא ממנו, אבל בביתו אין חבירו רואהו ואינו מתיירא ממנו. והקצות החושן (קנד, א) כתב לתרץ לולי דברי הרמב"ן, דאי לאו דכופין על מדת סדום, ודאי היה יכול למחות שלא לפתוח חלון על אויר חצר חבירו, לפי שנהנה מאויר חצרו, אלא משום דכופין על מדת סדום בדבר שזה נהנה וזה לא חסר אין יכול למחות בו, אבל כיון דאמר ליה זמנין דמותבת שרשיפא, ואית ליה היזק, תו לא שייך מדת סדום, אף דאינו היזק ממש, כיון שחסר קצת, אף מיעוטא דמיעוטא, והתם גבי למעלה מד' אמות בחצר נמי אין כופין על מדת סדום מהאי טעמא דהוי חסר קצת, וכמו שאמרו התוס' לעיל (שם ד"ה א"ע"פ) גבי למעלה מד' אמות וא"ע"ג דזה לא נהנה וזה לא חסר פטור, הכא זה חסר הוא, שגורם לו שהגביה הכותל למעלה מד' אמות כדי שלא יהיה לו היזק ראייה ממנו בשום ענין, ומהאי טעמא דזמנין דאית ליה היזק ראייה הווי חסר קצת, ואפילו הכי אין כופין לבנות למעלה מד' אמות כיון דאינו היזק גמור, ואם כן השתא דמחייבין אותו גבי למעלה מד' אמות לשלם משום זה נהנה וזה חסר קצת, מכל שכן דאין בזה משום כופין על מדת סדום, כיון דזמנין דמותבת שרשיפא וחסר קצת. וכן כתב הגרע"א (בקונטרס מילי דנויקין ד"ה והנה בדעת, ובשו"ת מהדרי"ק קנא) [ועיין מה שכתבו תוס' לעיל (יב): ד"ה כגון, דלכולי עלמא לכתחילה יכול למחות בו שלא ישתמש. ועיין מה שכתבנו להלן עמוד ב' אות ח.]. אבל האבי עזרי (פ"ג משכנים ה"ג) תמה על פירוש זה, דוכי אוירו נוטל. ועיין שם מה שביאר.

(ז) גמי, והחוט המשולש לא במהרה ינתק. ביאר התורת חיים, דלהכי צוה הכתוב שילמוד אדם תורה עם בניו ובני בניו שנאמר "ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך והודעתם לבניך ולבני בניך", דכל שהוא ובנו ובן בנו תלמידים חכמים שוב אין התורה פוסקת מזרעם עד עולם, ולכך בהאי קרא ד"הודעתם לבניך ולבני בניך" יש שלשה נונין הפוכין כמ"ש ר"י בעל הטורים ז"ל.

(ח) תוס' ד"ה עד טפח, אפילו בעל הגג בבעל החצר דאין לומר דוקא בעל החצר בבעל הגג אבל בעל הגג בבעל החצר לא יוכל למחות דהא קתני בסיפא פחות וכו'. והתורת חיים ביאר, דמתניתין תני והדר מפרש והכי קאמר, הווי עד טפח יש לו חזקה, והדר מפרש לאיזה ענין יש לו חזקה וקאמר דיכול למחות, פירוש בעל הגג יכול למחות בבעל החצר שאם רצה בעל החצר לבנות תחת הווי ולבטל תשמישו, בעל הווי מעכב עליו, וסיפא נמי הכי קאמר פחות מטפח אין לו חזקה לענין דאין יכול למחות בעל הגג בבעל החצר, שאם בעל החצר רוצה לבנות תחתיו ולבטל תשמישו, אין בעל הווי יכול לעכב עליו. והשתא ניחא דקאמר רב הונא לא שנו אלא בעל הגג בבעל החצר, דרישא נמי בהכי איירי, ורב יהודה דקאמר דאפילו בעל החצר בבעל הגג אינו יכול למחות, לאו דסיפא דמתניתין בהכי איירי, אלא מסברא דנפשיה קאמר הכי, אי נמי סבירא ליה דסיפא דמתניתין איירי בין בבעל החצר בין בבעל הגג, ורישא נמי איירי בתרווייהו, דשניהם יכולין למחות, כמו שכתבו התוס' ואף דיכול למחות דרבי זירא לאו פירושא קא מפרש לה, אין בכך כלום.

דף נט ע"ב

(ט) גמי, הווי עד טפח יש לו חזקה ויכול למחות. עיין רשב"ם ד"ה ויכול למחות, ובאות הקודמת.

(י) רשב"ם ד"ה ויכול למחות, כלומר הבא להוציא וכו', יכול למחות בו בעל חצר וכו'. האור זרוע כתב בדעתו, דבעל הגג אינו יכול למחות. והקשה עליו, קושיית תוס' (בעמוד א') ד"ה עד טפח. וכן הקשה התורת חיים.

(יא) בא"ד, ולא אמרינן זה נהנה וזה אינו חסר. הקשה הקובץ שעורים (אות רס"ב), דכתבו התוס' לעיל (יב): ד"ה כגון, דלכולי עלמא יכול למחות בו שלא ישתמש. וכתב, דלפי טעם המרדכי (בבא קמא אות טז), דהטעם משום

הדרק היומני

לשייר דבר מועט. ושיטת הטור (אורח חיים סימן תקס), דהברייתות פליגי אהדדי. אך שיטת הרמב"ם (פ"ה מתענית הי"ב, כן כתב הבית יוסף שם ס"ק), דהכא איירי בסיווד כדרך המלכים, עיין שם.

יא) גמ', אפשר בפירות אחרים. כתב הרש"ש, דלפי זה גם בשר חיה ועוף, חוץ מתורים ובני יונה, היו יכולים לאכול. וכעין זה כתב ביעב"ץ (על תוס' ד"ה מים). [נצריך ביאור קצת, לפי זה, על מה שכתב בבאור הגר"א (סימן תקנא סעיף ט), דהמקור למנהג לא לאכול בשר בשבוע שחל בו תשעה באב או מראש חודש, הוא מגמ' דילן, דכל מה שלא גוזרים לא לאכול בשר כל השנה, היינו משום דאין גוזרין גזירה על הציבור אלא אם כן רוב ציבור יכולים לעמוד בה, ומעט זמן אפשר. וכן כתב בספר המנהגות לרבינו אשר מלוניל. ולפי זה היה ראוי להתיר בשר עוף. ובשולחן ערוך (שם סעיף י'), כתב לאסור גם בשר עוף (ש.א.)]

יב) גמ', ולהתאבל יותר מדאי אי אפשר וכו'. היינו שלא לאכול בשר ולא לשתות יין. וכדתיניא לקמן בשם ר' ישמעאל בן אלישע. וכתב הביאור הגר"א (אורח חיים סימן תקנא סקמ"ט), דאף דכבר דחאם דאם כן לחם וכו'. מכל מקום דחוייא בעלמא הוא, ועיקר הטעם לפי שאין גוזרין וכו'. ועיין שם בהגהות חתם סופר.

יג) גמ', ומשייר בו דבר מועט וכו'. כתב האלוה רבה (תקס, א), דאפשר דצריך לשייר בכל חדר בבית. וכן משמע ביד רמה. וכן פסק מרן החזון איש. אבל בשו"ת שאילת יעב"ץ (ח"א, קסט) כתב, שמספיק לשייר מקום אחד לכל החדרים.

יד) גמ', שם. כתב המגן אברהם (שם סק"ד), דהקונה בית מישראל בלא שויר אמה, אם ידוע שנעשה ביד ישראל באיסור, חייב לקלוף. אבל הרדב"ז (ח"ב, תר"מ) כתב, דכיון דהקונה לא עבד איסורא, לא צריך לקלוף. וכתב החסדי דוד (פ"ב), דלפי זה צריך לומר, שמה שכתבו התוס' ד"ה נפלה, דכל זמן שהבית קיימת יש לנו לתלות שבהיתר עשה, היינו לסלקא דעתך, אבל למסקנא אף דנעשה באיסור, אין צריך לקלוף. עיין שם.

טו) גמ', אלא הנח לישראל מוטב שיהיו שוגגין וכו'. כתב רשב"ם ד"ה ואל יהיו מזידין, דלכן לא גוזרין. וכתב הקובץ שעורים (אות רס"ח), דבפשטות היה נראה, דלישנא דמוטב שיהיו שוגגין, לאו דוקא הוא, דכיון דלא גזרו אין איסור. והקשה מלשון הרשב"ם ד"ה אלא, שכתב, שאינם סבורין שיש איסור בדבר, דמשמע שיש איסור.

טז) תוס' ד"ה דין הוא, תימה הכתיב וכו'. כתב התורת חיים, דחכמים יכולים לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה. ועיין מה שתיירץ הפני שלמה על פי ה"טז (אור"ח תקפ"ח, ה. ויור"ד קיז, א).

יז) בא"ד, בתוה"ד, ושמא על אותן וכו'. אבל המרדכי (יבמות, ו) סבירא ליה, דלגמרי קאמר. ועיין ביאור הגר"א (אבן העזר א, ז).

יח) בא"ד, בסוה"ד, והיינו זרעו של אברהם כלה שלא יוליד אלא בן ובת. בשו"ת אגרות משה (אבן העזר, ח"ד, כט) הקשה, דשייך שיוולד לאחד עשר בנות, ועוד לא קיים פרו ורבו.

הרשב"ם, דאפילו החזיק בפתח וחלון שכנגד חבירו ג' שנים לא מהני, ולא הוי חזקה. אלא דפירש שם, דלא מהני חזקה להיזק ראייה, ותמה עליו השושנים לדוד (על המשניות), הא שיטת הרשב"ם לעיל (שם) דמהני חזקה להיזק ראייה. (ועיין גם בדרישה ופרישה שם סק"ד). ולכך פירש, דהכא שאני, דכיון דהוי כנגד חבירו אית ביה איסור, ולכך לא מהניא חזקה. והסמ"ע (שם סק"י) כתב, דאפילו כשיש עדים שמחל לו או שהקנה לו, לא מהני. עיין שם. ובדרישה ופרישה (הנ"ל) רצה לומר כעין זה, בדעת הבית יוסף. אך לא משמע כן לפי הוספת הברק הבית. עיין שם.

ג) מתני', היה קטן וכו'. כל זה מיירי בין לגבי מתני' דהכא ובין לגבי מתניתין דלעיל (נט:), עיין רשב"ם להלן ד"ה בחד פיתחא.

ד) מתני', היה קטן לא יעשנו גדול אחד לא יעשנו שנים. כתבו בשו"ת הרשב"א (ח"ג סימן קנג) והש"ך (סימן קנד סק"ח), דהיינו בין בפתח ובין בחלון. אמנם המהרש"א (לעיל נט: בתוס' ד"ה מאי איריא) פירש מתניתין, לגבי פתחים, אלא דהוא הדין בחלון.

ה) תוס' ד"ה ראוי, מסיפא דקרא דריש דכתיב ותהי עליו וכו'. ביאר המהרש"א, דעליו קאי על ישראל. ועיין עוד בפירוש רבינו ישמעאל בן חכמון.

ו) רשב"ם ד"ה סוף סוף, בתוה"ד, ורוכבי סוסים וגמלים רואין בתוך חלונותיהן. הקשו הרמב"ן והרשב"א, דיכול למימר ליה בני רשות הרבים כי לא רכבי אגמלי לא חזו לי. ולכן פירשו, דהכא בחלונות נמוכין, דכל הולכי הרגל רואים.

ז) רשב"ם ד"ה אין עושין, בתוה"ד, שאין רצונם וכו'. כתב בשו"ת מהר"ם מרוטנבורג (דפוס פראג סימן רלד), דהוי מצי למימר שמא לא יהיה לו מה לשלם. ועיין גם רש"י לעיל (כ: ד"ה ואם הזיק).

ח) רשב"ם ד"ה גזוזטראות, בסוה"ד, דהא כל בני רשות הרבים ליתנהו גביה דלימחלו. משמע מדבריו, דלא שייך בשום אופן שיהיה לו רשות. וכן כתב הרשב"א. וכן ביאר הגמ' לקמיה "מאן מחיל לך", דלא שייך שימחלו. והקשה מלעיל (כג). דאיתא שיהיה לו רשות. ומה שתיירץ אינו מיושב לגירסתינו שם. ולגירסתנו שם, ביאר בשו"ת מהר"י בן לב (ח"ג - לד, בדעת הטור סימן תי"ז), דביאור הגמ' "מאן מחיל לך", היינו דכך הוה, דשבעה טובי העיר לא מחלו, לפירוש התוס' (שם) ד"ה אחולי אחילו גביה. ולפירוש רש"י (שם) ד"ה לקח, עסקינן דלא נתפייס עם הרבים. ולפי זה הא דקתני הרי היא בחזקתה, היינו אפילו היכא דודאי לא כנס לתוך שלו, דטוענים שבני רשות הרבים מחלו. וכן פירש במלחמות (לו. מדפי הרי"ף). ועיין קובץ שעורים אות רס"ה.

דף ס ע"ב

ט) גמ', אינו מחזיר משום דרבי יהודה וכו'. כתב הקובץ שעורים (אות רסז), דצריך לומר דעדיין הוא שלו, ומשום הכי אי כנס מוציא. אלא דהקנה רק להשתמש בו רבים, ולא גוף הקרקע. י) גמ', אין מסידין וכו'. לא יסוד וכו'. להלן תניא, דמותר לסוד, אלא דצריך

הצטרף גם אתה ללומדי ה"דרק היומני" בעיון!!!

זמני השיעור בדף היומני בעיון ע"י רבני הכולל בכל יום בין השעות 9:45-10:45 בבית המדרש "משכן אהרן" שע"י חניכי ישיבת פוניבז' מודיעין עילית ת"ו

יש אנשים שרוצים לעשות יד ושם לזכר עולם על נשמת אבותיהם ועושים להם מצבה של אבן וכו'... יתנדב עבורו איזה ספר הצריך לרבים ללמוד בו, ויכתוב עליו את שמו, ובכל עת שילמדו בו יהיה לנחת רוח לנשמת הנפטר... (הח"ח באהבת חסד ח"ב פט"ו)

כתובת המערכת: רח' שאגת אריה 17/25 קרית ספר מודיעין עילית. טל/פקס: 08-9741714 ©